

IVAN LAH:

BOŽJI VOLEK.

BASEN.

Poznate božjega volka. Sedi pred svojo luknjo v travi, greje se na toplem solncu in poje svoj: čri-čri... Zdaj in zdaj prestane, da posluša, kako čvirikajo njegovi sosede, razni črički in murni. Ako greste zvečer na polje slišite daleč na okoli cel koncert, ki se razlega prek travnikov in polj pozno v noč.

Tako je živel božji volek v svoji zadovoljnosti. Sedel je pred svojo luknjo, grel se je na toplem solncu in pel svoj čri-čri... Le včasih je zapustil svoje bivališče in odšel pogledat na polje. Ježa, ki je na nji ležala njegova lepo uglajena luknja, ni bila visoka. Nad njo in pod njo je ležala velika njiva. Tja je odšel božji volek po dnevi, takrat ga ni bilo doma, zvečer pa je že zopet sedel na svojem mestu in pel pozno v noč. Po noči je spal v svoji luknji pozno v jutro, ko je že rosa padla s trav. Znancev in prijateljev božji volek ni imel, bil je samotar in je bil srečen v svoji samoti. Toda nekoč je prišla nesreča, grozna velika. Kmet, ki je bil oral njivo nad ježo, je vrezal brazdo na meji tako v živo, da se je prst vsula po ježi navzdol. Prestrašil se je božji volek in pobegnil v svojo luknjo. Še enkrat se je ozrl. Toda v tem trenutku se je vsula nova gruča po ježi in je zasula luknjo popolnoma.

„Nič hudega,“ si je mislil božji volek, „to se da jutri odstraniti.“

In se je hotel takoj lotiti dela. Toda pri tem mu je prišlo na misel, da je morda kmet še zunaj in ko bi se prikopal iz luknje, bi ga morda kmet pobil. Čutil je, kako se vedno nove gručे vsipajo nad njegovim domom na onem kraju, kjer se je tolikokrat grel na solncu in prepeval svoj čri-čri. To je bilo znamenje, da je nevarnost še vedno velika. Drugi dan je hotel iti božji volek na delo, toda spomnil se je, da so gruče rahle in da se lahko vsujejo nanj ter ga stero. „Boljše je“, si je mislil, „da se gruče nekoliko uležejo in potem si napravim skozi nje prehod na svetlo.

In je čakal cel dan. In tretji dan se je hotel božji volek lotiti dela, a čutil je v sebi nenavadno lenobo in vsaka mala kepica se mu je zdela grozno težka. Vsedel se je in pomislil: „kakor je prišlo, tako odide to naprej. Vsulo se je z njive in bo zdrčalo naprej po strmi ježi na drugo njivo. Morda je gospodar nalašč nakopal nekoliko in jutri, ko bo kopal dalje bo odkopal zopet naprej. Kar pride samo, mora tudi samo izginiti...“ Tako je premišljal božji volek in čakal. Vse tiho je bilo nad njim in okoli njega. Le zdaj pa zdaj se je začulo malo bobnenje, ko se je sesedala prst. „Vse se počasi splazi naprej,“ je mislil. „počakati je treba, vse pride s časom...“ Toda bolj in bolj tiho je postajalo okoli, bolj in bolj se je sestrjala prst, ki je ležala nad luknjo. Božji volek je začel premišljati: „Samo ne pojde“, je govoril sam pri sebi, „so stvari na svetu, ki pridejo same, a ne odidejo same. Tudi kmet lahko nekaj nasuje, a ne odsuje zopet. Lahko da odsuje in odkoplje šele čez dolgo časa, zato se ni zanašati. Treba bo poskusiti sam.“ In božji volek se je lotil dela. Toda vse kepice so bile še mnogo težje, nego preje in gruda pred luknjo je bila mnogo trši, nego prej. „Kakor iz svinca tako je vse težko,“ je modroval božji volek, „mogoče je usoda, usojeno je vsakemu kje poginiti.“ Te misli ga je postalo strah. Lotil se je dela z večjo silo, toda njegove sile so bile oslabiljene. „Ko bi bil začel takoj,“ je mislil božji volek, „takoj, ko se je zasulo, ko bi bil takoj delal, bi bilo šlo. Tudi če je bilo nevarno, je bilo vsaj dvoje mogoče: ali rešitev ali smrt. Sedaj pa je samo eno gotovo: Smrt. Ko bi ne bil premišljal in čakal, bilo bi časa dovolj. Sedaj pa je čas prešel, gruda se je strdila in moje sile se oslabele. Ko bi bil pobegnil že preje, takoj, ko so padle prve kepice preko ježe. Takrat je bilo čas uteči in oditi v svet. Ko bi bil na to mislil takoj, prej predno sem si izvolil tu svojo luknjo. Takrat je bilo čas, takrat je bilo mogoče.“ „Toda“, prišle so mu druge misli, „vendar je bilo prijetno na ježi sedeti v travi, greti se na solncu in prepevati brez skrbi. Ko bi bil skrbel za smrt, bi bil pozabil na življenje in bi ne imel od življenja nič, kaj je torej boljše: sedeti, prepevati in veselo živeti in poginiti, ko pride težka ura, ali skrbeti celo življenje in bežati pred smrtjo, kakor pred velikim strahom?“ Tako je premišljal božji volek, da je skoraj čisto pozabil, da je zasut in da je sedaj konec vsega, pa naj je boljše to ali ono. Zato božji volek niti ni dal odgovora na svoje vprašanje, kajti med tem so ga zapustile zadnje sile in je obležal pred težko smrtonosno uro.

Odgovoril pa je na to vprašanje krt, ki je v onem času priril izpod zemlje: pohrustal je božjega volka z veliko slastjo in si mislil pri tem: V važnih trenutkih je treba odločnosti. Ko bi se bil dal preplašiti trdi grudi, bi ne bil prišel na tako dobro gostijo. Veselimo se življenja tem bolj, čim trše ga zaslužimo. Porinil je z rivčkom nekoliko naprej in svetel dan je posvetil

v luknjo. Svetel dan, ki je božji volek tako hrepenel po njem. Toda krtu ni bilo mar svetlega dne, ampak le mastnih hroščev in se je vrnil nazaj v svojo tmo.

ELIN PELIN:

IZ BOLGARSKIH PRIPOVEDK:

NA BRAZDI.

Kadar začne pri nas v jeseni deževati, dežuje cel teden. Tihó, mirno, po dnevi in po noči. Dežuje, dežuje, dežuje, — napoji majko zemljo prav do dobrega, potem zapiha lahni veter, nebo se očisti in gorko jesensko solnce kar pripeka. Njiva se osuši. Najboljši čas za oranje.

Bone Krajnec je zopet zapregel svojo kravo Sivko in vola Belka in hodi za pljugom. Polje ima v krasni široki zaseki. Na vseh straneh gozd in zatišje. Zemlja je kipra in se drobi, kakor kruh. Bone je zamahal z bičem in zaklical:

„Vjé-é, oaje, naprej, prijatelj!“

Živo se je oglasil odmev iz gozda. Stari Belko je zavrteč z repom in zadovoljno korakal po prsti. Sivka, slaba kravica, dvakrat manjša od Belka, se trudi, da bi šla enako čvrsto ž njim.

In glej, že se razteza brazda, dve, tri . . . Bonovo zamišljeno lice se je nekoliko razvedrilo. Pozabil je na svoje uboštvo in požvižgaval.

„Nikar toliko ne hiti, Belko, Sivka ne more toliko, kakor ti! . . . Le pojdi, Sivka, pojdi sirota uboga . . . Utrudila sta se, ali kaj naj počnemo? Tudi jaz sem se utrudil . . . Vjé-é, gori! . . . doli! . . .“

Belko, shujš in, star vol, širi nozdrve in hodi, kakor kakšen velikaš. Drobna Sivka napenja vse svoje sile. Gobec ima odprt, križ vpognjen, tenki rep zvít. Belko stopi enkrat, ona — dvakrat. Izplazila je jezik — gre!

Okrog naokrog je samota, nikjer živega bitja. Iz gozdov lahno šume boste noge jeseni, a pod njimi slabotno pokajo suhe veje.

„Pojdi Sivka, ljuba moja!“ kliče Bone, ki strahom opazuje, kako krava vedno bolj slabi in omahuje.

„Stoj! . . . Malo bomo počili!“

Trudne živali obstoje. Bone je šel naprej k njima in ju gladi po čelu.

„Belko, ti ne veš, kaj delaš, preveč si utrudil Sivko! Kaj ne, Sivka?“ je govoril ž njima.

A Sivka in Belko sta mirno in tiho gledala nanj z velikimi žalostnimi očmi in težko dihala. Sivki se je cedila pena iz gobca.

Pogledala je na svojega belega tovariša, na svojega gospodarja in žalostno sklonila glavo.

„Kaj, dragica? Povej! Ali ti je težko? Sivka, sirotica! . . . Hudo ti je, kaj ne? Še danes bomo nekaj zorali, jutri je praznik — cel dan bomo počivali. Kaj me gledaš, Belko? Ti si junak, ti!“ je prigovarjal in hvalil Bone.

Ali Sivka ni privzdignila glave. Dobre gospodarjeve besede niso mogle potolažiti njenega žalostnega srca. Njene upadle slabine vzdigavale so se naglo in močno. Noge so se ji tresle.

„Povej mi, Sivka, sirotica, kaj se ti je zgodilo?“ je spraševal Bone prestrašeno in začel jo je gladiti, kakor otroka. Potem je stisnil bič in zavpil:

„Vjé-é, pojdiva, vlecita, da se malo razmajeta!“

Belko se je napel, da bi potegnil. Sivka se trudi, da bi se mu pridružila ali ne more in zopet se ustavi.

„Vje! Naprej!“ vpije Bone z visokim, opominjajočim glasom.

Odmev se je živo oglasil iz gozdov.

Belko je zakoraknil najprej. Sivka je še enkrat napela svoje moči, ali noge so se ji zatresle, zvalila se je na zemljo, padla med brazde in mukala žalostno.

Bone je prestrašen vrgel bič proč, hitro izpregel Belka in se žalostno postavil pred Sivko. Ta je ležala nepremična, z iztegnjenim vratom, gobec zarit v vlažno zemljo, oči zaprte. Dihala je stežavo.

„Vstani, Sivka, vstani!“ Bone ji je vzel jarem in ji začel vzdigovati na noge.

Sivka je komaj malo odprla oči in proseče pogledala na svojega gospodarja, kakor bi mu hotela reči: pusti me, naj v miru umrjem in oči so se ji zopet zasenčile.

V skrbih je stopical Bone okoli nje, nevede, kaj bi počel. Njiva se je orana — nezorana grela na solncu. To je samotno gledalo doli z nebes in počasi, počasi odskakovalo od poldneva in se klonilo za vrhe. Nikogar ni bilo v bližini. Gozd je bil nem in gluh.

„Kvišku, Sivka! . . . Vstani! Poglej, Belko te zasmehuje . . . Vstani! . . . Nikar se ne šali, ljuba moja! . . . Glej, kako je zemlja kipra, — kakor zanalašč za oranje!“

In Bone je prijel kravo za noge in jo polahko vzdigoval kvišku . . . Ta se je uprla s prednjima nogama ob zemljo in zadnjikrat poskusila, da bi vstala — ali komaj premaknila se je. In zopet je položila glavo žalostno na kipro prst in se še težje zadihala.

Bone je sel pred njo, vzel njeno glavo na svoja kolena, gladil jo je in poljubil na čelo.

„Nikar ne delaj tega, draga moja! Usmili se nad menoj! Slišiš! . . . Samo še ta njiva je ostala. Orali bomo, da bomo doorali, potem bo mir, počitek . . . Do smrti te ne zaprežem nikoli več. Tvoja mala telička, Galica, bo zrasla in bo poma-

gala Belku. A ti boš cel dan ležala v staji in boš prežvekovala. Otroci ti bodo nosili vodo v belem škaflu, vsako jutro te bodo počesali, krmili te bodo . . . Ti se popraviš, ozdraviš, pomagaš. Kaj ne, dragica? Takrat bodeta Galica in Belko orala a ti se bodeš pasla na meji, gledala boš na nju in rekla jima: Delajta — delajta — in veselila se bodeš nad njima. A zvečer, ko bomo pustili Galico, bo prišla k tebi, lizala te bo in te bo pozdravljala: Dober večer, stara mati . . . Vstani, Sivka, vstani! . . . Vstani! . . . Kvišku! . . .“

Ali Sivka se ni ganila, niti oči ni odprla, da bi se bila ozrla nanj . . . Tresla se je, kakor v zimnici.

Bone je vstal, odlomil košček kruha, posolil in pomolil ga ji pod gobec.

„Na, sirota! Pojedi! . . .“

Sivka je odprla oči, pogledala milo na gospodarja a trepalnice so se ji zopet zaprle.

Bone je obupno vzdihnil. Pogledal je na kipro prst, pogledal na gozd, ki je molčal, pogledal na Belka, ki se je tiho pasel na meji, pogledal na solnce, ki se je že naginjalo v zaton in videl je, da je sam, da ni od nikjer pomoči.

Potem se je obrnil k bolni Sivki.

„Vstani, dragica! . . . vstani! Medved je v gozdu in bo prišel in te bo požrl!“ jo je plašil.

Potem je vzel z voza star raztrgan koc, ogrnil se vanj, šel v gozd in začel tuliti, kakor medved ter se po vseh štirih vrnil zopet nazaj k ubogi kravi.

„Bau! . . . Au!“ . . . je hropel in se bližal k nji.

Odprla je oči. Globoko v njenem zmučenem, žalostnem pogledu je zagorel besen strah. Živinče je privzdignilo glavo, obupno zamukalo, ali vstati vendar-le ni moglo.

Bone je vrgel koc od sebe, vzravnal se obupan nad kravo, pokrižal se in zajokal.

Sivka je še enkrat zamukala, grozno odprla oči in prestala dihati.

PASTUŠKIN:

„PRI JAPONCU“.

Bil je še mlad in se je povrnil iz Amerike. Kaj mu je bilo — trideset let, več težko.

Postavil se je doma pod starodavni oreh pred hišo, ozrl se je gorindol po vasi in porožljal s tolarji.

Kaj bi zdaj?

In se je oženil.

Ampak stvar je že taka in kot človek, ki je videl Ameriko, je brž razumel: z ženo samo ni nič, se reče, je že, toda ker

nista bila ne ona ne on toliko romantična, da bi si sedela od zore do mraka nasproti in se gledala, je prišlo tako, da je stopil v mesto in povedal gospodi, da bi menda ne bilo napak, ko bi se lotil doma točiti kaj mokrega. Ljudje so delavni od sile, potijo se in trudijo in pri tem jih kaj rado zažeja, zlasti vsak sedmi dan. Vrček piva ali polič domačega bi se jim izborno prilegel zdajpazdaj. Imajo sicer krčmo v vasi, a kaj ko so vaščani razcepljeni na stranke. Prisiljeni so se shajati vsi pod eno streho, pravo čudo potem, če se včasih zlasajo ali okepajo s kupicami!

Gospoda so se nasmehnili in so prikimali.

Nato so jela prihajati poročila o vojski na daljnem vztoku.

Spočetka so stali vaščani nad strankami in se niso ogrevali ne za te ne za one. Za to šviga-švaganje jim ne gre zameriti, zakaj kdo se naj poteguje za stvar, ki ga briga manj kakor lanski sneg? Poleg tega so sloveli vaščani neglede na svojo veliko miroljubnost zlasti po svoji brezprimerni previdnosti, ki jim nikoli ni dopustila, da bi se izrekli v dvomljivih stvareh za levico ali desnico kar tako, brez zadostnega premisleka in brez tehtnega vzroka. Ampak čemu to obrekovanje pod krinko ljudomilega zagovarjanja? Zadovoljimo se z dejstvom, da so prenesli vaščani svoje simpatije iz pokojnih sfer nadstrankarskega cincanja pod ruske šotore, kakor hitro so doznali, da jih loči od dežele krvolitja dober poldrug del sveta in da so torej tudi v najhujšem slučaju lahko brez skrbi pred mongolskimi pošastmi, ki bi morale pozobati nekaj milijonov Rusov, vse Turke in še tega in onega, preden bi pridrle v njihovo vas.

Vsi so stopili odločno na stran Rusov. Samo mladi krčmar Zatilec ni hotel prav storiti. Detešmentaj, zakaj pa je tičal celih deset let v Ameriki?

„Tako, tako!“ je bobnal samozavestno z debelini prsti po mizi od belega javora, če so razgrinjali pivci v nedeljo različne novine in je cerkovnik, vaški pismouk, bral o bratih Rusih in njihovih močeh.

Poslušal je mirno do kraja in potem je rekel znova:

„Tako, tako! — Lepo. Ampak jaz sem videl te Japonce na lastne oči, kakor vidim sedaj vas. Japonci zmagajo, tako vam dem; Japonci zmagajo.“

„Zmagajo, zmagajo, kajpa da zmagajo,“ ga je prekinil cerkovnik. „Saj že zmagujejo! Tukaj beri in poslušaj, če nisi slep in gluhi: Japoncev tritisoč mrtvih, Rusov petdeset in nekaj ranjenih.“

„Tako, tako! -- Ampak Japonci zmagajo.“

Zatilec je govoril umerjeno in samozavestno, amerikansko pač.

Cerkovnik je donášal dan na dan po dvoje, po troje listov in se je mučil in trudil na vse kriplje, da bi pritegnil tudi Zatileca k Rusom.

Zaman.

Zatilec je bil v Ameriki in je videl Japonce. Veliki niso, a so pravi pravcati martinčki, hujši kakor martinčki. Mu odsečeš

glavo in meniš, da si opravil. Ka še — glava te grize in rep maha sam zase. Nato prikuka iz glave drugi rep in iz repa druga glava. Taki so Japonci!

„Ti nič ne veš“, je siknil cerkovnik ob pogledu na klaverne uspehe pri Zatilčevem spreobračanju.

„Tako, tako!“

Pa se je zgodilo, da so bili primorani polagoma tudi najbolj cerkovnikovi listi zamenjati številke: Rusov tritisoč mrtvih, Japoncev petdeset in nekaj ranjenih.

Toda rusofilstvo vrlih vaščanov zato ni zapadlo sušici in prikimavajoči štab cerkovnikovih priyržencev se zato ni skrčil na enega. Res, da je bil Zatilec v Ameriki, ampak bogve, če je Amerika res na Japonskem? In dalje — ali ne zna brati cerkovnik desetkrat gladkeje od Zatilca? In kaj se ne tikala že skoro z gospodom kaplanom, ki ima vseh osem latinskih šol in še peščico črnih povrh in dela mašo vsak dan in mora torej vedeti kako, pokaj in s kom?

„Rusi so nam bratje po rodu po krvi, ti pa si izdajica!“ je končal nekega večera cerkovnik in je stopil ob poldvanajstih v krogu svojih učencev na cesto.

„Tako, tako!“ se je smehljajl Zatilec.

Obrt mu je uspevala imenitno. Cerkovnik ga hodi spreobračat, on pa toči njemu in njegovim tovarišem še čez uro. Prej ni bilo tega. Prej je posedal mežnar pod košato lipo pred cerkvijo in je pravil karkoli, zakaj bil je pismouk. Zdaj pa je bral in v temi ne moreš brati, nikar da bi rusofilil Zatilca, ki bobna doma po mizi in čaka z medenim obrazom: „Še en vrček, prijatelj?“

O, Zatilec je bil v Ameriki in je umel pritegniti vse drugače cerkovnika k svojim vrčkom kakor cerkovnik njega k Rusom!

Bilo je po novem letu.

„Da, Port Artur je padel“, se je razvnel cerkovnik. „A vеди, Zatilec, da padeš tudi ti padeš! Hajd, prijatelji za mano!“

In je zagnal togotno belo krono po mizi, da je zletela na drugem koncu na tla in je srebrno zazvonila.

„Tako, tako!“

Zatilec se je sklonil in je pobral krono.

„Ne, prijatelji, k temu Judežu ne gremo več in kdor prestopi še enkrat njegov prag, bodi izdajica kakor on!“ je ščuval cerkovnik zunaj svoje poslušalce.

„Izdajica kakor on“, so zamrmrali za njim.

Naslednji večer je prišel cerkovnik zopet v družbi svojih učencev:

„Tu, Zatilec, zdaj poglej, nevernik! Port Artur ni padel. Včerašnja vest je bila prenačljena in kriva. Zdaj imaš! Japonci so zmagali, he? Tvoja molitev je pomagala, kajne? Namazane

grbe so odnesli domu, lopovi, in nič jim ni pomagalo, da so martinčki in da si jih videl ti v Ameriki. Ha ha ha!"

"Ha ha ha!" se je smejala njegova truma kakor na povelje in je pila.

"Tako, tako!"

Zatilec je vzel prazne vrčke z mize in se je vrnil s polnimi.

"To si jo skupil s svojimi Japonci!" se je hehljal cerkovnik.

"Rusom na zdravje, prijatelji! Živeli Rusi!"

"Živeli!"

"Tako, tako!"

Zatilec je hitel polniti prazne kozarce. Pred cerkovnikom je kazal žalost in potrlost, kakor se spodobi za osramočenega preroka, toda v kleti, v svoji hladni kleti, obdan od polnih sodov, ki so plahneli in se sušili na rovaš zmagoslavnega Port Arturja, se je naravnost blaženo smehljaj in božal z ljubeznivo očetovsko roko te okrogle sode, precej podobne onemu, ki je začel pogajati polagoma z vso bujnostjo in odločnostjo tudi njemu pod nadetim telovnikom.

Drugo jutro so se ustavljali ljudje pred Zatilčevo krčmo. Kdorkoli je prišel mimo, je obstal in se zagledal smehoma v Zatilčeva vrata. Zatilec se je še zibal v sladkih sanjah in je mrmral v smrčanju svoj večni "tako, tako". Še poleti, ko je krščanskega človeka nevredno, da bi se kuril prek šeste pod odejo, jo je potegnil rad do sedme, pozimi pa redno do osme. Žena je bila prej po konci in je opazila porogljivo postanje zunaj.

Pohitela je na pod in z nemalim naporom je srečno iztrgala moža zaspančevim krempljem.

"Kaj pa je, stara?" je zarenčal jeznorito.

Kako da se izprevržeta mož in žena že kaki dve leti po poroki v "starega" in "staro"?

"Vaščani naju oblegajo", je tolmačila. "Ne vem, kaj imajo. Najprvo se je ustavil eden, potem dva, potem trije . . . Zdaj jih je cela vojska. Kako se smejejo!"

"Tako, tako!"

"Pojdi in poglej! Mene je sram, ne upam si med nje. Bogve kaj imajo. Pojdi in jih zapodi! Obleci se no! Glej, mežnar se grohoče, da ga je slišati izmed vseh: že dobro četrte ure, prišel je med prvimi. Dvigni se, klada!"

"Tako, tako! — Bo že kaj radi Japoncev."

"Saj se meni tudi tako zdi. Čemu se vtikaš v take stvari? Jaz sem že sita teh Japoncev do vrh glave. Dan na dan samo prepir v hiši, samo prerekanje in kreg, da je poštenega kristjana že kar sram. Pokaj vedno pikaš in dražiš tega vbogega mežnarja, da je revež že ves izpit in zelen."

"Molči, stara!"

In "stara" je molčala.

Zatilec se je ozrl skozi okno. „Stara“ ni lagala. Cesta je bila že vsa zasedena. Vaščani so se dregali s komolci, se muzali, kazali na vrata in se smejali.

Zatilec je odprl okno in je pogledal po množici z onim medenim izrazom: „Še en vrček, prijatelj?“ Tak izraz je v sakem, še tako kritičnem slučaju na mestu. To vedo zlasti krčmarji. Zato se ga tudi vestno poslužujejo in mnogo jih je, ki jim črte na licu vsled tega nekam otrpnejo in okamene, da kažejo vedno samo ta izraz. Takim krčmarjem se rado zgodi, da pozabijo, kako se je treba jeziti, in ko tirajo kakega oskubljenega vinskega brata preko praga, je njih ogorčenost navadno le navidezna, slab posnetek resnične.

Ampak to je postranska stvar.

Zatilec se je ozrl torej skozi okno in se je nagnil na cesto. Da, tam nad njegovimi vrati, prav pod njim je nekaj viselo, nekaj kakor plošča.

„Japonci napadajo Port Artur“, se je oglasil cerkovnik.

Bučen grohot.

Zatilec se je sklonil proti oni stvari in jo je povlekel k sebi. Bila je to čisto priprosta, črna kovinasta plošča in na vsaki plati naslikan Japonec. Delo ni bilo slabo. Docela po božje ustvarjen Japonec: na glavi torilce, ki je mahala izpod njega sivkasta kita malone do peta, obličje trivoglato in rumeno kakor cekin, kratke hlače in opanki. Pod podobo je stal na vsaki strani rudečezelen napis: „Pri Japoncu“.

„Tako, tako! — Mežnar, koliko pa stane taka-le tabla?“

Zatilec je brž vedel, da je to cerkovnikovo delo; zakaj cerkovnik ni bil samo pismouk, temveč tudi mizar, rezbar, kipar, košček krojača, slikar in še to in ono, kakor so pač zahtevale potrebe. Pošaliti se je hotel z njim, z Zatilcem, ki je bil v Ameriki in se je tam naučil, kako človeku vse prav pride, ne šele čez sedem let, ampak takoj. Baš včeraj je ugibal Zatilec, da bi mu je kak poseben znak nad vrati ne kvaril obrti, takole kaka zver ali kaj podobnega. Zdaj mu je prišlo to kakor nalašč. Sam bi težko zadel kaj boljšega.

„Sedem japonskih glav“, se je odrežal cerkovnik.

„Kakor hitro mi jih pošljejo tvoji Rusi. Tako, tako!“

Zatilec je obesil ploščo zopet na prejšnje mesto.

Tisti večer se je mežnar trikrat pridušal, da lažejo vse novine brez izjeme. Pred zbrano družbo jih je raztrgal z veliko slovesnostjo in je nagnil od jeze tri čaše zaporedoma. Trdile so namreč znova, da je Port Artur padel, padel nepreklicno.

„Tako, tako!“ Zatilec je odracal z vrčki v klet.

Cerkovnik zahaja še vedno k Zatilcu, a brez listov. Krčma se imenuje od tedaj „Pri Japoncu“.

FR. ALBRECHT:

MLADENKAM V ALBUM.

I.

Veliko ljubiti na svetu
se pravi — veliko trpeti;
veliko trpeti na svetu
se pravi — veliko živeti . . .

Ljubite — trpite — živite!
Do dna polno čašo izpijte:
naj bo si radosti, sladkosti,
naj bo si grenkosti, bridkosti —

le enkrat samo se živi!

II.

Ne želi čestilcev krog sebe cel roj!
Le enega želi —: in ves bo on tvoj,
in vsa boš, ti vsa boš njegova.

Le ena edina resnična ljubav
je vredna življenja, je vredna težav
in vredna je vsega trpljenja . . .

Ne hodi za srečo! Ker sreča je laž . . .
Nesrečna bodi! — V nesreči spoznaš
svetost vso in ceno življenja.

Ne živi kot čreda tvojih družic!
O, vedi: Življenje ima svoj poklic:
iskati najvišje Resnice.

III.

Tako razkropi nas po svetu navzkriž
to silno, tiransko življenje
takrat — da tem hujši, tem težji je križ —
ko v srcih vzbrsti koprnjenje . . .

In grémo . . . Raztrgamo s silo vezi,
ki duše sorodne tesno so družile,
pozabljamo znance in vse ljudi,
vse, ah, kar so duše ljubile — — —

M. GOVÉKARJEVA:

ŽENSTVO IN JAVNOST.

V vseh dobah zgodovine, že v starem in v srednjem veku so živele žene, ki so si bile sveste svojega človeškega dostojanstva in so imele silo in pogum, delati tudi na drugem polju, nego le na onem, na katero jih je omejila človeška družba.

Ali to so bili vedno le izjemni slučaji. Te znamenite žene niso — imele naslednic, zato niso izpremenile nazora o manjvrednosti ženske, niti niso mogle predrugačiti in izboljšati socialnega stališča ženskega sploh... V tistih časih in še dolgo potem so bile žene nekak pasiven element, prilagodile so se svoji okolici, svojemu poklicu, okolišnim in razmeram, ki so jih ustvarjali — moški. Žena je bila spoštovana kot mati, kot pomočnica moževa, toda za svojo osebo večinoma ni bila ali ni smela biti nič. Odkazano jej je bilo le eno polje dela: družina. In mnogim se zdi še danes, da za zadošča k rednemu izpolnjevanju materinskih in zakonskih dolžnosti malo gospodinske umetnosti, mnogo izvedenosti v modni stroki in pa še malo sentimentalne ljubezni.

Da more biti žena nekaj svojemu možu in svojim otrokom šele tedaj, kadar je sama v sebi značaj, zavedna, v svesti si svojega cilja, k temu nazoru prihajajo zelo počasi žene same in z njimi počasi tudi javnost.

Gospodarske razmere, boj za obstanek je prisilil ženske, da so se ozrle po svetu, in so si izkušale dobiti v njem samostojno ter neomajno stališče. Nikdar ne smemo pozabiti, da je to prvi in glavni vzrok ženske emancipacije. Nekateri nazadnjaki še danes vzdihujejo z neko mučeniško pozo: „V prav vsako stvar se že vtikajo ženske, povsod nam odjedajo kruh. Žena naj ostane v hiši, omoži naj se ter naj skrbi za gospodinjstvo in otroke! Vsako vtikanje ženske v javnosti, posebno pa v politiko, kali družinsko življenje in slabo vpliva na socialne razmere!“

No, priznati je treba, da je sedaj, v XX. stoletju slišati takih ozkosrčnih in nesmiselnih opazk vedno manje ter jih čez kakih 100 let ne bo sploh nihče več izustil. Ženske so že na vseh koncih in krajih dokazale, da so v raznih poklicih prav tako zmožne kakor moški ter da gledé vestnosti moške celó daleko nadkriljujejo. Kdaj slišimo na primer, da bi bila kaka ženska poneverila denar? In vendar se na poštah in v raznih denarnih zavodih že dolgo nadaljujejo ženske. Takisto so ženske voditeljice velikih trgovin ali so v njih blagajničarice, a vkljub temu slišimo le redkokdaj, prav izjemoma o kakem poneverjenju z ženske strani. Pa še takrat gre navadno za malenkostno svoto, ki si jo je prisvojila kaka škandalozno plačana kasirka, ker je bila lačna ali ni imela kaj obleči.

Preden je mogla ženska vsaj deloma dokazati svojo usposobljenost, je morala prestati pač bridke izkušnje. Prepričala se je v javnosti v svojih zmožnostih, prepričala se je pa tudi, da ni enako cenjena kakor mož, da se jo celó mnogokrat ne priznava za človeka, ki ima razum, čut in voljo. To, kar je videla pogostokrat v zasebnem in družbenem življenju: poniževanje žene, to se ni pokazalo kot izjema, marveč kot nazor človeške družbe. In takrat se je, v svesti si svoje človeške dostojnosti, uprla temu poniževanju. Začela je opazovati samo sebe, začela je polniti

vrzeli svojega znanja ter se boriti za svoja človeška prava. Hotela je doseči enako pravice do šole in do dela, enako ceno ter pravno in mravno enakopravnost z možem.

Žensko vprašanje je nastalo iz poniževanja žene in bo rešeno, ko bo ženska vstala in bo pripoznana v polnem obsegu kot človek. To je cilj ženskega gibanja. Spočetka in celó do nedavna so na to gibanje gledale nezaupno tudi žene same. Toda danes je gotovo in jasno: Ogromen mrtev kapital paroda je zakopan v rokah in glavah žen. Treba je le, da se te vzdramijo, da se jim da svoboda razvoja, privedi jih je treba na isto stopinjo družabne vrednosti, kakor jo ima moški, da se bo mogel ves narod zdravo in sorazmerno razvijati. Kakšna ovira vsakega napredka so ravno neizobražene, neplemenite, nazadnjaške ženske? Kakšne vzgojiteljice morejo biti svojim otrokom, ki so bodočnost in nada naroda?

Zato smatra žensko gibanje izobrazbo žen za prvi predpogoj, za prvo sredstvo, da doseže svoj cilj, in ravno izobrazbi posvečuje največ sile. Ženska se mora predvsem osvoboditi duševnih verig, ki je bila vanje vklenjena stoletja in stoletja, potem pride vsa enakopravnost sama od sebe. Sicer je res, da bo zato morda boj še hujši. Toda zakon narave je tak, da odloča vedno — močnejši. Močnejše po duhu, pridnosti, vztrajnosti pa najdemo med moškimi in ženskami. Človeštvo naj bo samo toli pravično ter naj sodi po izvršenem delu, ne pa po neutemeljenih, praznih frazah raznih zavistnikov.

Pri nas se sicer prav počasi ali vendarle razvija žensko vprašanje v praksi. Imamo že delavke po najraznovrstnejših tovarnah ter v različnih obrtih, pomočnice po trgovinah in tudi razumne, ugledne trgovke — voditeljice. Dalje imamo poštne uradnice, učiteljice, voditeljice, uradnice po različnih odvetniških in drugih pisarnah in bankah, dekleta študirajo na gimnaziji in celo nekatera na visoki šoli. Vse stopa z brezhrupnimi, prav malimi koraki naprej.

Samo za politiko nima naše ženstvo prav nikakega smisla. V tem oziru so nazadnjaške vse naše stranke brez izjeme. Celo socialni demokrati se bore samo za svoja moška prava, in ko dosežejo tu dovolj uspehov, po tem bajé pomorejo tudi ženskam do večje veljave. Napredne stranke pa vedo, da bi bila volilna pravica žensk trenutno v korist le reakcionarnim strankam; zato se seveda naprednjaki kar nič ne ogrevajo za žensko volilno pravico ter jej celo naprostujejo. — Tu pa se zopet kruto maščuje dosedanja brezbriznost moških. Premalo so se brigali, da bi bili potegnili žensko v svoj delokrog, da bi jej poskrbeli zadostne izobrazbe, širokega obzorja. Duševno enako oborožena ženska se ne bo dala terorizirati, nego bo volila po po svojem lastnem preudarku, po svojem prepričanju.

Delajmo torej na to, da se nam odpro na iztežaj vrata kulture, ki prinese svobodo in vse človeške pravice tudi ženstvu.

Skrbimo za to, da bo v naši domovini največ veljal oni, ki največ zna in največ dela! Potem se preneha doslej še, žal, opravičeno razločevanje med „močnim“ in „slabim“ spolom. Slovenke smo in bomo imele vedno toliko ugleda in toliko pravic, kolikor smo si jih in si jih bomo znale pridobiti.

MILAN PUGELJ:

OBISK.

I.

Gospa Elvira, soproga zgodovinarja in posebnega ljubitelja starin gospoda profesorja Andreja Ledine, še jako lepa, stasovita in polna ženska z velikimi rjavimi očmi, zelo bogatimi temnimi lasmi, z nenavadno svežim in prijaznim obrazom in brez otrok, se je bila silovito vznevoljila. Pred božičnimi počitnicami namreč je bilo, ko je baš profesor Ledina dobil tako baže povabilo in iz rok tako visokega gospoda, da sploh ni bilo misliti na kak izgovor in se je bilo treba nemudoma peljati v tainta kraj na počitnice in istočasno se je oglasil kot bodoči Ledinov gost in naznanil svoj obisk star kolega iz mladih časov, ki je vse do zdaj in do tega božiča odlašal, zdaj se pa nazadnje vseeno odločil za trdno in pride prav zanesljivo na sveti večer, da vidi in pritisne na srce svojega starega prijatelja in spozna njegovo velecenjeno ženko, o kateri je dospel celo v njegov kraj glas, da je lepa kakor čudo božje. Vse je bilo torej narobe. V prvi vrsti bi bila rada imela gospa Elvira soproga, ki je bil še zelo dobro pri sebi in sploh jako primeren zakonski mož z edino to napako, da se je nekoliko preveč posvečal znanstvu, zdaj ob božičnih počitnicah tik sebe in si privoščila njegove željene družčine malo več, kakor je po navadi mogoče, v drugi vrsti pa bi ji bil silno odveč obisk tistega prijatelja, ki se že tako dolgo pripravljen k posetu in se šele zdaj pripravi, ki je po moževih besedah — kar je njej prav vseeno in jo torej niti malo ne briga — silno ljubezniv in prijeten družabnik in zlasti med damami-znankami brez primere priljubljen. Vse je navzkriž!

Zunaj v predsobi polni dekla Ledinina kovčega in gospa ne mara niti pogledati. Naj jih polni! Kaj je briga! V kotu na zofi sedi v rožnati domači obleki, glavo ima naslonjeno nazaj, v strop strmi in oči so ji solzne in kalne od same resnične jeze. Da bi vrane poključale vse njegove znance in prijatelje!

Gospod profesor sedi v kotu pri oknu tik pisalne mize, išče po predalu med nekakšnimi popirji, šumi kakor rak, popravi od časa do časa zlat nanosnik in govori enakomerno in

s takim glasom, da se prav dobro vidi in čuti, kako misli in prevdarja nekaj čisto drugege od tistega, kar pripoveduje.

„No“ — govori — „bomo videli!“ Če mi ne boš še hvalježna, pa še naj postane danes iz mene egiptovska mumija! Naš novi gost, filolog Steklasar, igra že tako imenitno klavir, da še nisi nikoli lepše slišala. Kar stoli se bodo sprijeli, pa bodo zaplesali po sobi! Boš videla! In kako govori, zlata moja, kako govori! Čakaj, da se domislim, katere cvetice imaš ti najrajša! Aha! Že vem: ciklame! No, poslušaj torej! On tako govori, kakor bi same ciklame sadil!

„Ah, ah“ — je potožila gospa Elvira — „zdaj se pa še iz mene norčuješ! Rada te imam, pri sebi te hočem obdržali, ti se pa norčuješ! Grozno!“ In gospa Elvira je naslonila glavo naenkrat ea roke, ki jih je pokrivala na mizi, in nalahko a hudo žalostno zajokala. In vse med jokom in solzami ga je kregala: „Ti — ti — tiran — okrutnež — brezsrčnež — oh — oh — kako sem jaz na svetu nesrečna!“ —

Profesor Ledina se je smehljaj, še nekaj časa šumel med popirji, ker je bil menda ravno vse potrebno našel in uredil, nekako prijetno razkratkočasen vstal, šel po sobi do zofe in sedel k Elviri.

„Ti presneta stvar ti!“ — se je šalil. „Torej taka korifeja sem jaz! No, no le počakaj! Pozneje boš govorila drugače! Saj sem pravzaprav kar ljubosumen, če ta te obisk malo pozorneje premislim! Ti — on — on — ti — — Skoro bi bilo res bolj pametno, da ostanem!“

Gospa Elvira je nenadoma dvignila glavo in vse skozi solze se je smejala.

„Ostaneš? Ostaneš Ondrejček, da! In tistemu filologu piševa, da je nama brez konca in kraja žal, ampak, da ga ne moreva zdaj sprejeti, ker sem jaz obolela ali pa ker si ti tako zaposlen, da ne moreš! Bravo, bravo!“

„Le počasi!“ — je svetoval gošpod Ledina — le ne pre-nagli se! Vidiš, ob takih prilikah ne veljajo izgovori nič. Zameriš se in še povrh vsega dobremu prijatelju!“ —

„Pa naj pride, pa naj pride prijatelj! — je bila gospa Elvira takoj pri volji. „Samo da ostaneš ti doma!“ —

„To pa tudi ni mogoče!“ je dejal profesor Ledina. Včasih je kakšno povabilo tako, kakor ukaz. To je tiste vrste in zato ni mogoče drugače, kakor da grem!“ —

Gospo Elviro je minilo zopet veselje, kakor bi prišla nenadna sapa, pa ga z nje odpihnila. Jako mračno se ji je nagubančilo čelo, krog ust so ji legle zelo grenke in slabovoljne poteze, roke je prekrizala na prsih, zravnila se, stresla lepo glavo in spregovorila prav odločno:

„Grem pa še jaz! Gotovo! Jutri, da več!“ —

„Ko nimaš kam!“ — se je nekako dobrohotno pomešal v pomenek profesor Ledina. „Mati se ti je vdrugo omožila in

z očmi tako ni nič na svetu, brat je predaleč in če greš tja, te bodo ravnotako veseli, kakor ti tega nedolžnega najinega gosta. Ali bi pa mislil, da še manj!“ —

Profesor se je smehljaj, pazno gledal soprogo in iskal mimorede po žepih sprove za smodke. Zimsko popoldansko solnce je sijalo v sobo, troje četvero svetlih pasov, se je treslo na tleh in se mešalo med rože in zelenje ki je bilo uvezeno v mehke preproge.

Gospa je premišljala in se naenkrat še bolj ojunačila.

„Po dobro, že dobro!“ — je potrdila. „Pa me pusti s tujim možkim — kar tako — tebi nič, meni nič — kar samo v stanovanju! Pa se naj zgodi, kar hoče!“

Profesor se je še slaje nasmehljaj.

„Kar bo on hotel, hočeš reči!“ — je popravil. „No in zdaj se gre le še zato, kaj bo on hotel in če bo sploh kaj hotel!“ —

„O — — to bi rada vedela!“ — se je razvnela gospa v svojem ženskem ponosu — „to bi bilo treba, da bi ti videl. Če samo pomigam — takole! (gospa Elvira je pokazala z majhnim in rožnatim kazalcem, kako bi pomigala) — takole! — pa vse dobljeno, kar hočem!“ —

„Že mogoče — je ugovarjal Ledina — „že mogoče! Vendar bi pa svetoval, da bi midva ta hočem“ omejila. Reciva, na sladkor, vino, vodo, rože, kruh, čaj — — ali ne?“ —

Zdaj se je gospa Elvira razjarila, vstala je, hudo ostro zapretila z roko in vsa je postala rdeča v obraz!

„Dobro je, dobro, no da, je že dobro!“ — je hitela. Pa se naj zgodi, kakor že koli se naj zgodi! Le pojdi, ti se kar pelji, kamor se hočeš, meni je vseeno, vseenako! Adijo, zbogom! —

Naglo je odšla iz sobe, a gospod Ledina si je prižigal na zofi zadovoljno in brezbrizno smodko, mislil na jutrašnjo pot, se vrnil zopet h pisalni mizi in premetaval popirje. Ko je drugo juto odhajal, se je poslovil v največjem prijateljstvu od soproge, čisto brezskrbno se je vsedel v izvoščka, ki ga je odpeljal na postajo, se med vožnjo oziral nazaj in se odkrival soprogi, ki je stala na balkonu še komaj vidna in strmela za njim.

II.

Kdo bi bil mislil, kdo bi bil mislil?! Ljudje so stikali glave, stare babure so se križale in pritoževale nad nevernostjo sedanjih časov, fantje so si pomezikavali za kratak čas, dekleta so šepetala, kakor nad božjo skrivnostjo, poročene žene so opravljale in zabavljale, kar je zmogla njihova domišljija. Romantičen zakonski škandalček se je pripetil, iz šale se je bila porodila resnica.

Ko se je vrnil gospod profesor Andrej Ledina po novem letu v kraj svojega prejšnjega bivanja, ko se je pripeljal do hiše, kjer je stanoval, in hotel odpreti vrata v predsobo, kakor je bil vajen, z lastnim ključem, ki ga je pa takrat kakor vselej bog-

vekje pozabil, se je zelo začudil in vznemiril nad služkinjo Katarino, ki mu je prišla vsa objokana odpirat.

„Kaj pa je?“ — je vprašal in Katerina je na ves glas zajokala. Desno roko je dvignila, pa pokazala s kazalcem na vrata, ki so peljala v sobo na levi. Tam je ležalo na mizi pisemce z naslednjo vsebino!

„Dragi Andrej! — Jako sem huda sama nase in zaradi Tebe mi je izvanredno žal, vendar — pamet mi svetuje čisto drugače — moram napraviti tako, kakor mi veli srce. Ne delaj — prosim — sitnosti in nezameri nekdanji Elviri!“

Gospod profesor se je nenadoma spotil. Vsaj po čelu, po sencih in licih so mu stale palec debele potne sraze, ščipalnik mu je zdrknil menda vsled vlažne kože na nosu na tla in se tam razbil, noge so mu v trenutku opešale in kár omahnil je na otomano, ki je stala v bližini. Tam je obsedel kakor začaran. Upajmo, da se je kdaj potolažil!

IJ. KOSER:

IZ ZGODOVINE ZRAKOPLOVSTVA.

Letošnja „sezona“ nam je prinesla v zrakoplovstvu marsikaj novega. Zeppelin si je zgradil že tretjega orjaka ter obiskal ž njim nemškega cesarja. Francoski konkurenčni zrakoplov „Republique“ se je ponesrečil in zahteval štiri žrtve. V Frankobrodu ob Meni so priredili celo razstavo zrakoplovov. Laatham se je dvignil s svojim letalnim strojem ob najhujši nevihti in dosegel svetovni rekord tudi v tem, da se je povzpел nad tisoč metrov visoko. Celo neka grofica si je upala v zračne višine. Da, še v konservativni dvstrij so se našli ljudje, ki streme naprej in — kvišku. Brata Renner v Gradcu sta sestavila skromen zrakoplov ter žela mnogo priznanja v Gradcu, na Dunaju in v Lincu. V Budimpešti in na Dunaju pa se je produciral eden najdrznejših zrakoplavcev, Bleriot ki je v aeroplanu preletel morsko ožino med Callesom in Douwrom. Navsezadnje so se predramili še Slovani. Brata Rusjan v Gorici sta sestavila zrakoplov, se dvignila par metrov v zrak ter preplašila nekega fijakarskega konja. Druge nesreče ni bilo.

Na večih vseučiliščih se predava o zrakoplovstvu, tudi na Dunaju. Sedaj v času „mrtve sezone“ pa se kuje nešteto novih načrtov in modelov, in ko zasije toplejše sonce, bo križalo pod nebom toliko smodk in smodčic, da človek ne bo varen nikjer več.

Že od nekdanj je stremelo človeštvo po tej popolnosti ki se je veselil naš vek. Mitologije skoraj vseh narodov pripovedujejo

o zrakoplavcu, ki se je hotel povzpeti do neba in ki ga je doletela kazen radi njegove neopreznosti in ošabnosti. Bajka o grškem umetniku Dedalu in njegovem sinu je najbolj znana izmed teh nadzemeljskih legend. Kdo še je ni slišal! Dedal je bil slaven iznajditelj. Pregonan iz Aten radi nekega zločina, se je podal s svojim sinom Ikarom na otok Kreto. Kralj Minos ga je sprejel blagohotno ter ga prosil, naj mu sezida labirint, kamor je hotel zapreti Mikotavra. Toda kmalu je prišel umetnik ob milost in Minos je zaprl oba v ta labirint. Dedal se je hotel rešiti iz te ječe, pritrtil sebi in sinu perotnice ter se dvignil v zrak. Sam je prispel srečno na Sicilijo, sin pa je prišel solncu preblizu vosek, s katerim je pritrtil peroti k telesu se je raztopil, pal je iz višotin in se utopil v morju.

V srednjem in novem veku se je pečalo nešteto „sanjačev“ s to zadevo. Med najslavnejše spada Cyran Bergerac, ki je videl v duhu, kakor se zdi, današnje iznajdbe ter jih opisal v knjigi „Komična zgodovina luninega kraljestva.“

Najprej govori o nekem Prometejevem potomcu, ki se je dolgočasil na zemlji, hotel na mesec, od koder je prišel njegov oče, ter rabil za to sledeče sredstvo: „Napolnil je dve veliki posodi z dimom, ju zatvoril ter ji pritrtil nase; dim, ki stremi kvišku in ki ni mogel prodreti skozi kovino, je tiščal posodi naprej in tako odnesel seboj tega slavnega človeka. To je princip današnjega zrakoplova, ki so ga iznašli šele 150 let pozneje.

Ko je dospel imenovani „zrakoplovec“ do lune, je odstranil hitro posodi ter ju vrغل vstran. „Bilo pa je tako visoko, da bi se hudo ranil vsled padca; toda veter se je oprl v njegovo hajlo in tako je priplaval mirno na zemljo.“ Ali ta bajka nima sličnosti z „dežnikom“, ki ga porabljaajo zrakoplovci pri padcu in ki ga je uporabil prvi fizik Lenormand v Montpelierju šele leta 1783?

„Sanjač je bil tudi S. Meunier, ki piše v svoji knjigi „Leta 2480“ o kitajskih potnikih, ki so prišli iz Kine v Pariz v sedmi dneh.“ Človek — ptič je zmagal popolnoma zračno kraljestvo in leteč v zraku, videč pod seboj orla, kopajočega se v solčnih žarkih, je podvojil svoje moči ter se boril zoper veter. Poznal je vse stopnje zračnega odpora in topline v raznih viščinah in veter ne samo ni oviral njegove hitrosti, nasprotno, porabil je ta veter, da leti hitreje in dalje.“ Ali niso to principi današnjih zrakoplavcev?

Prvi resen teoretik v tej stroki je bil Leonardo da Vinci. Genialni slikar tolikih slavnih slik je bil tudi zelo slaven učenjak. Izmed mnogih čudnih predmetih, ki jih opisuje v svojih rokopisih, je zmaga nad zračno višočino eden izmed tistih, ki se je pečal z njim najčesče. Proučeval je letanje ptic in poskušal to posneti v stroju, ki ga je hotel sestaviti.

Leta 1679 je sestavil Besnies, mehanik v Lablé, stroj, obstoječ iz štirih perotnic, pritrjenih na konec štirih dvigal, ki jih je pregibal s pomočjo rok in nog. Iznajditelj se je podal s tem

nerodnim strojem na streho, se pogнал pogumno v zrak in — padel na zemljo. Perotnicam se je imel zahvaliti, da se ni preveč potolkel.

Ravnotako se je ponesrečil poskus v mestu Etampes leta 1772. Iznajditelju se je posrečilo premikati perotnice, toda čim hitreje jih je premikal, tem hitreje se je bližal zemlji.

Še več drugih učenjakov je poskušalo posnemati ptice. Leta 1812 se je poskusil dvigniti Deglien s perotnicami na rokah in nogah, toda zaman. Prisotno občinstvo ga je preteplelo in mu polomilo stroj.

Leta 1850 je sestavil Petin velik stroj, ki je imel v okvirih, ki so se zapirali kakor okna, velike kose platna. Porabil je tudi motor, kar je prvi slučaj v zgodovini zrakoplovstvu. Toda stroj je bil pretežak in ni se mogel dvigniti.

Vsem tem strojem je manjkalo glavno, lahek motor, ki se brez njega ni mogel dvigniti noben stroj in se voditi po zraku. Tu je prišel na pomoč avtomobilizem, ki je vstvaril praktičen petrolejski motor.

Še par učenjakov nam je omeniti, ki so se pečali s tem predmetom. V 16. stoletju je popisal Roger Bacon, slaven filozof in alhemist, v nekem svojem delu letalni stroj, ki še ga ni nikdo poskusil, ker ga ni nikdo sestavil. Takrat se narodi še niso zanimali za take „igračke“.

Sto let pozneje je poskusil sestaviti matematik iz Peronne, J. B. Dante, letalni stroj ter se dvignil v zrak, pri tem pa si polomil obe nogi. Isto se je zgodilo angleškemu mnihu O. Malmesbury, ki je sestavil letalni stroj po Ovidijevem spisu. In ko so ga nesli težko ranjenega domu, ni tožil o svojih bolečinah, temveč dejal je: „Ptiči nimajo samo perotnic, temveč tudi rep. Če bi napravil rep, pa bi se ne ponesrečil.“

To je par potez iz zgodovine zrakoplovstva, ki je tako obširna, da so se napisale o njej že cele knjige. Toda že iz tega vidimo, da je trebalo ogromnega dela in napora, da se je doseglo to, kar imamo danes.

IVO ČESNIK:

STARI SLIVAR.

ČRTICA.

Od hiše se mi spravite! Samo godrnjali bi, komandirali in žrli!“ je vpil mladi Slivar nad svojim očetom. Pijan je prišel domov in starec ga je pokaral, da bo vse zapravil.

„Kaj vam mari, če pijem. Svoje zapravljam in če mi danes vse prodajo, to nikogar nič ne briga. V tej hiši sem jaz gospodar.“

„Moj Bog, Janez, kakšen si! Umiri se!“ je jokala žena. Otroci so se skrivali po kotili in prestrašeno gledali razjarjenega očeta. —

„Umiri se, umiri! Molči, žena, pravim. Dobro vem, kaj delam. Vedno zabavlja čezme, da bom vse napravil, povsod me opravlja. — Kaj ste pa vi delali? Denar ste metali v brezno, onemu norcu ste ga dajali, da se je študiral in zadolžili ste se zaradi tega. Zdaj se zmeni za hišo, kakor za lanski sneg. K njemu pojdite! On naj vas redi! Še nočoj se mi spravite od hiše!“

„Janez, ne govori tako z očetom!“ je prosila žena. „Greh delaš in vest si težiš!“

„Kaj greh, kaj vest! Vrag naj vzame vse skupaj, naprej pa starca! — No, ali bo že kaj? Ali se boste kmalu skidali iz hiše?“

Prijel ga je za roko, da je vstal in ga sunil po sobi, da se je spotekel.

„Bog ti odpusti, ker tako delaš z mano“, je vzdihnil starec. „Pojdem od hiše, da ne bom poslušal vsak dan prepira in ujedanja, pojdem. Precej jutri zjutraj pojdem.“

Lezel je v svojo izbo, Janez je pa robantil dolgo po hiši in klet.

Starec se je zleknil na posteljo in se je razjokal, kakor otrok. Vso noč je premišljeval in solze so mu kapale po razgubanih licih.

„Pojdem, pojdem! A tako težko se mi je ločiti od doma. Tu sem bil rojen, tu sem vzrastel, tu sem delal in se potil, tu sem preživel v radosti in žalosti svoje dni. In zdaj naj grem! Moram, moram. Zapodil me je kot berača, kot potepuha. Oh, moj Bog!“

Zakril si je oči z raskavimi rokami.

„Kam naj grem, kam? — Ne vem. V mesto k sinu, k Francetu. Profesor je, lepo stanovanje ima, dobro se mu godi. Res ga ni bilo domov že celih pet let, ne zmeni se zame in hišo, odkar se je poročil. Pa razložim mu, kako me je zapodil Janez, na srce mu govorim, koliko sem storil zanj, delal dolgove in mu pošiljal, da je postal velik gospod.“

Tako je dozorol v njem sklep.

Zjutraj se je zgodaj odpravil na pot, ker je bilo mesto daleč. Slivar je pa hodil počasi. Oblekel se je praznje, na glavo del kučmo, obul visoke čevlje z vihal, okrog vratu si je privezal svileno ruto.

„Če gre človek v mesto, se mora lepo napraviti. Dostikrat sem bil tam in vem to. — Franceta ne bo sram, ko me bo zagledal. Njegove žene pa tudi ne. Morda —“.

Spomnil se je, da so pravili ljudje o Francetovi ženi, da je Nemka in da se ne more pogovoriti s poštenim človekom.

„E, kaj, se bom že razumel. A saj ne grem k Francetovi ženi, k Francetu grem, ki je velik in vpliven gospod.“

Stopil je v sobo in vzel slovo od sinahe, ki je kuhala zajutrek.

„Ne hodite, oče! Saj ste videli, da je bil vinjen sinoči.“

„Ne, Ančka, ne ustavlja me! V mesto grem k Francetu.“ In ni hotel čakati zajutreka, odšel je.

Tedaj je odprl sin okno svoje spalnice in vpil za njim:

„Le pojdite, le k Francetu! Ta vas komaj čaka in pa njegova žena. Z odprtimi rokami vas bosta sprejela.“

„Čemu me dražiš, Janez! Zbogom! Ne pridem te več nadlegovat, čeprav bi te lahko tožil za kot.“

Izginil je za oglom in karakal skozi vas z gnjevom in žalostjo v srcu. Mraz je bilo in hladen veter je pihal od severa. Nebo je bilo prepreženo s sivimi, težkimi oblaki. Starca je zdaj in zdaj pretreslo po udih. Zato je pospešil stopinje in se stiskal v toplo kamižolo.

Proti poldnevu je prišel v mesto. Čez velik lesen most je zavil med hiše, ki so ležale tu v skupinah, tam raztresene na vzvišenem prostoru ter gledale radovedno po okolici. V globoki strugi je valila reka svoje valove. Na desno in levo so se vspenjale kvišku visoke čeri, kjer so se igrali ob toplih letnih dneh martinčki in solnčile kače.

Stari Slivar je vprašal par ljudi, kje stanuje učeni profesor, njegov sin, pa mu niso vedeli odgovora. Ko je prikorakal mimo mestnega stražnika, mu je prišla v glavo lepa misel.

„Tale mož bo najbrže vedel. Vedno hodi po ulicah in pozna vse prebivalce, male in velike, pridne in poredne.“

Okorajžil se je in stopil ponižno pred stražnika.

„Slišite, ali vam je znano, kje stanuje gospod profesor Slivar. Prav lepo vas prosim, da bi mi povedali.“

„Profesor Slivar? Seveda vem. Kaj bi radi pri njem?“

„Veste, jaz sem njegov oče, pa bi ga rad malo obiskal.“

„A tako. To je kaj drugega. Pojdite z menoj, pokažem vam hišo.“

Peljal ga je pred veliko dvonadstropno hišo in mu povedal, v katerem nadstropju stanuje njegov sin.

„V prvem nadstropju? Prav, prav. Lepo zahvalim gospod, da ste mi pokazali.“

„V lepi hiši stanuje,“ si je mislil, ko je korakal v prvo nadstropje. „Dobro se mu godi, bogato se je poročil.“

Profesor Slivar je sedel na zofi in čital velik nemški časnik ko ga je klicala služhinja, naj gre vem. Profesor je bil močan in je nosil brado. Vsi so spoštovali njegovo telesno silo, ne pa njegovega značaja. Vjel se je v mreže lepe, bogate Nemke, udal se ji je z vso dušo, še svoj narod je izdal njej na ljubo. Všoli je v mikavnih in vznešenih besedah slikal veličast nemške kulture, v mlada srca sejal dvome nad bodočnostjo slovenske mla-

dine. Nekoč je trdil z vso resnobo modernega pedagoga, da je edino pravilno stališče: Ubi bene, ibi patria.

„Kdo me kliče?“

„Neki kmet želi z vami govoriti.“

„Kaj ima kmet pri meni opraviti?“ je jezno vprašal profesor. „Reci mu, česa želi in kdo je? Jas nimam časa govoriti z njim.“

Čez trenutek se je vrnila služkinja.

„Pravi, da je vaš oče, gospod profesor.“

Profesorja je oblila rdečica.

„Vrag, ravno zdaj je moral prikrevsati. Kosil bi pri meni. In za vse na svetu se ne sme to zgoditi. Kaj bi rekla moja žena?“ si je mislil.

„Reci mu, da me ni doma, da sem odpotoval in da je samo milostna notri, ki ga pa ne razume, ker govori samo nemški. Le povej mu to in zaloputni duri! Ali si razumela?“ se je obrnil k služkinji.

„Povem“, je prikimala služkinja.

Stari Slivar je željno pričakoval sina, da mu pride naproti z razprostrtimi rokami. Slišal je njegov glas, prav dobro ga je slišal, ko je govoril s služkinjo. A mesto Franceta, je stopilo k njemu mlado dekle in ga zavrnilo.

„Gospoda ni doma. Šel je na potovanje in ne vem, kdaj se vrne. Milostna gospa ne razume slovenski in se ne more pogovoriti z vami. Pridite drugič!“

Zaprla je vrata in izginila v kuhinjo.

Slivarju so se porosile oči, roke so mu omahnile in nekaj ga je zbadlo v prsih.

„Slišal sem ga in vem, da je doma. A ne mara zame. Svet ga je pokvaril.“

Stal je pred vratmi pet minut, četrť ure, potem je šel počasi po stopnicah in krenil na ulico.

Šel je iz mesta in jokal vso pot. Lačen je bil in ni čutil, žejen je bil in se ni zavedal.

Od severa, od sneženih vrhov je bril vedno hladnejši veter. Začele so padati snežinke. Zavil se je v kamižolo, klobuk potisnil na glavo in stopal počasi.

Tam sredi polja ob poti je stala gostilna. Krenil je vanjo, snedel kos krnha in šunke in spil pol litra vina. In šel je zopet naprej.

„Kam pa grem?“ se je spomnil sredi pota. „Domov ne smem, Janez me je zapodil. Umrl bi najrajši, sredi ceste bi umrl.“

Vsa polja in pota so bila pobeljena in vedno znova so polzeli kosmiči izpod neba.

Starec je bil truden od hoje in zdelo se mu je, da ne bo mogel dolgo hoditi.

„Malo bi si odpočil.“

Zagledal je ob njivi napol podrto bajto. Polomljena streha je kazala suha rebra in zidovje je bilo močno razsuto a za trudnega popotnika je bila dobra, da se odpočije.

„Tjele stopim“, si je dejal in korakal v bajto, počenil ob zid, naslonil glavo na prsi in se zamislil.

„S čim sem to zaslužil, s čim? s čim? Pridno sem delal, od zore do mraka, Francetu sem pomogel do kruha, Janezu sem zapustil domačijo, čeprav malo zadolženo.“

Tedaj mu je prišla v spomin Tončka. Spomnil se je njenih žalostnih oči, njenih vzdihov in prošenj. Prav živo jo je videl pred seboj, kako ga je prosila, kako je klečala pred njim.

Odpustite mi oče! Grešila sem, pa mi je žal. Nisem sama kriva, Lavrič je kriv največ. Zapustil me je. Poročil se je z drugo v Trstu. Nesrečna sem, grozno nesrečna. Ne zavržite me oče!

Tako je tarnala in jokala. On je pa ni uslišal. Zapodil jo je od hiše ponoči, v dežju in nevihti. Šla je in se utopila.

Strah je pretresel starca, ko je mislil na to. Hotel se je dvigniti in iti dalje. A bil je spehan in noge so mu odpovedale.

Noč je padala na zemljo, hitro je legla tema na polje in gozdove.

„Prenočiti moram tu. To bo grozna noč!“

In res je bila neprijetna noč. Starca je zeblo, da je šklepetal z zobmi, po glavi so mu rojile temne misli, videl je žalostne Tončkine oči, njen spačen obraz, nabuhnjena lica. Prav taka je bila na mrtvaškem odru. Molil je in si zatiskal oči.

Pozno je bilo, ko je začul konjski peket in žvenkljanje zvoncev. Zavpil je, sani so se ustavile, človek je stopil z njih. Bil je trgovčev hlapec, ki je peljal iz mesta nakupljeno robo.

„Ali ste vi, Slivar? Jej, jej, pa tukaj v takem mrazu!“

Prijel ga je za roko in skusil dvigniti.

„Ne morem hoditi, Jezus, Jezus, noge so mi otrpnile.“

Hlapec, ga je naložil na hrbet in nesel na sani, zavil v koc in rjuho ter pognal konje, da so šli kot blisk čez sneženo poljano.

Doma so deli starca v posteljo; bolehal je štirinajst dni, govoril ni z nikomur, obraz je imel obrnjen v zid, vedno je premišljeval in molil. Včasih mu je prišla solza v oči, pogledal je sinaho in jo prosil, naj piše Francetu.

„Pisali smo že.“

„Pa ga ni. Moj Bog, tako sem pač zaslužil!“ je vzdihnil.

Čez štirinajst dni je umrl. Pogreb je lep in velik, med pogrebci so ljudje pogrešali enega: — Franceta.

„Tujina in Nemka ga je izpridila!“ so rekli. „Revež, Slivar, nič dobrega ni imel na svetu. Bog mu daj sveti raj!“

GRİŠA:

LJUBEZEN IN POST.

Čemu sva prišla na ta svet
in kaj sva pravzaprav midva?
bogova dva sva sred sveta:
ljubezen ti in jaz poet!

Ko krila ti šumé navzgor
in svet posluša te zavzet,
takrat lepote si izvor,
takrat te blagoslavlja svet.

Z željami mašniškimi gre
združitev naša pod nebo,
ko ljudstva vsa naprej hite,
jim svojo nudiva roko ...

A ko želje presahnejo
in klone duh in obličji,
ko krila mu omahnejo
in orel pade raz čeri. —

Takrat se vsuje zlobni svet
in pljuje, kolne nas oba:
hudiča v ustih sva sveta,
ljubezen ti in jaz poet!

VEKOSLAV RES:

SPOMIN.

Mrak je ohladil vročino poletnega dne, umiril njegov šum
in ropot in pregrnil lahno tenčico čez žive boje, ki jih je
oživljala solnčna svetloba.

Rdečkasti oblaki so plavalii po azurnem nebu, listje na
drevju je tajno šumelo in črički so se oglašali.

Soča je nalahno šumela svojo večerno pesem, ko sem stopal
zamišljen ob njenem bregu. Zvon v Pevmi je zamolil Ave Marijo
in njegovi glasovi so trepetali čez poljano ob Soči in se združili
z njenim šumenjem. Temne sence so vstajale izza grmovja, po-
stajale večje in se sklanjale čez vodo — — — Odkril sem se
in molil.

Nakrat me vzdrami nekako cepetanje pred menoj. Povzdignil
sem glavo in gledal.

V nejasnih konturah se je zibala pred menoj majhna, sklju-
čena postava, opirajoča se na grčavo palico. Postajala je, se
obrnila, pa se zopet vlekla naprej. Vedno bližje sva si prihajala.
Nek tajein strah mi je stiskal srce pred to stvarjo — bil je mož,
in začel sem hoditi počasneje.

A tu, nisva še bila pet korakov narazen, se je mož obrnil
in me vprašal:

„Ali spadate k agrarni stranki?“

Skomizgnil sem z rameni in ga začel z nekim strahom
opazovati.

Zelo suh je bil, jetičen, slabo oblečen, zakrpana suknja je
visela na njem, kakor na grčavem kolu. Obraz koščen, smehlja-
joči obraz berača — norca — — — Dolgi lasje so mu padali po
gubavem čelu, ves se je tresel.

Kakor da se je izluščilo iz polumraka to majhno telo ter stopilo predme resnično in razločno, preko praga sanj, sem obstrmel. Zapisano je bilo na njegovem obrazu trpljenje...

Zrl je v me, kakor bi mi hotel prodreti v dno duše. Naenkrat me je vprašal, kakor da bi se premislil:

„Saj ste dijak?“

„Da, gospod!“

„No, potem imejte pred očmi zmeraj civilizacijo in humaniteto! Ti dve stremljenji naj bodeta cilj vašega življenja!“

„Pa vi, prosim, ali ste profesor v pokoju?“

Bolj siva in bolj upala so postala njegova lica po tem mojem vprašanju.

Usta so se odprla, kakor ona osramočenega in začudenega človeka. Obrvi so se dvignile, oči so stopile iz jamic, na njimi pa je ležala globoka guba preko čela do las. Roka se je tresla in krčevito dvigala palico.

Mislil sem, da je po meni.

„Jaz? Ne! Da, jaz — sem bil — pred leti — profesor, a — a — so me — spodili — — — Ah — kaj!“

Žalost je bila na njegovem obrazu in preko lica mu je kanela solza. Kesal sem se nad vprašanjem.

„Ali se vam dopade latinščina?“ je vprašal po kratkem, a mučnem molčanju.

„Hm! Ne posebno!“

„A grščina?“

„Bolje!“

„Da, da! Homer je res oče pesnikov, a vpliva pogubno na družabno življenje! A vi, vi imejte ta dva cilja zmeraj pred očmi: civilizacijo in humaniteto! Zdravstvujte!“

Odšel je dalje po stranski stezi in izginil v temi z opotekajočim se korakom: najbrž je bil ugledal v dalji nov cilj, novo upanje — — —

Mesec se je prikazal izza oblaka, ki ga je prej zakrival in obsijal vso rovan z modro-srebrno lučjo.

Taval sem proti domu.

Luči so že bile prižgane po ulicah in razlivale medlo svetlobo, ko sem prišel domov.

Vprašal sem prijatelja:

„Ti? — Haha! Saj je norec! — — —“

Neprijetno me je dirnila ta beseda. Kar udaril bi ga po ustih.

„Saj ustavlja vsakega dijaka in mu pravi o civilizaciji in humaniteti in, saj res, tudi o agrarni stranki. Ali je tudi tebi pravil isto?“

„Da! — Ti, kaj pa je pravzaprav?“

„Znoreli profesor. Imel je delati drugi izpit, a je zaradi prevelikega učenja znorel ravno pred rigorozom!“

Mislil sem še dolgo nanj, z živim srcem, kakor na brata. Videl sem vso dramo njegovega življenja. Slišal sem še dolgo njegove besede, plahe in jecljivoče, ki so bile brez smisla, brez zveze. Videl sem še dolgo njegove oči, zatele in krvavo obrobljene.

Nesrečnež — — —

KRISTINA:

PESEM.

Bila bi ptičica,
pela veselo,
bila bi rožica
cvela bi belo! —

Ptička na okence
bi priletela,
tebi za kratek čas
sladko žgoleda.

Tebi na prsi bi
rožica bela
sklonila glavico —
in bi zvenela. —

R. ROMANOV:

OBUPNA.

Sredi življenja nelepega
tiho sva luč prižgala,
da bi gorela vse dni in noči
in v najina srca sijala.

Kdo prihrumel je sredi teme,
kdo v samoto je planil,
kdo je ugasnil najino luč,
kdo mojo dušo je ranil?

Glej! Kriči mi kot splašen otrok
tja v življenje, v brezdanje —
Grobove odprite mi, božji ljudje,
dajte, da vržem jo vanje!

KRATKOČASNICE:

Kočljivo vprašanje. Teto Mino trga po glavi, mala Lenčica pa toži, da jo boli zob. „Si pa gotovo zopet na prepihu stala, zato te boli tvoj votli zob.“ — *Lenčica:* „Tetka, ali je tvoja glava tudi votla?“

Neprevidnost. Nedeljski lovec, prišedši z lova, pravi ženi: „Ti ne veš, kako zelo sem se prestrašil v gozdu; ko sem se pripognil, se mi je pa puška sprožila.“ — *Žena:* „Saj sem ti že večkrat rekla, da je puška nevarna reč; zakaj jo pa vzameš vedno seboj, ko greš na lov?“

Iz otroških ust. *Pavelček:* „Zakaj pa držiš robec na licu, mamica?“ *Mati:* „Ker me bole zobje.“ — *Pavelček:* „Ne govori kaj takega, mamica, saj tvoji zobje vendar leže tam na omarici!“

Budomušen. *Prvi:* „Kaj pa je, da si zatekel na glavi?“ — *Drugi:* „To sem dobil včeraj pri mlatvi. Cepec mi je priletel na glavo.“ — *Prvi:* „Da, da, cepec pade navadno tja, kjer je slama.“

Razlaga. Gospa profesorju: „Videla sem danes, kako je naša mačica željno pila dežnico; kaj neki pomeni to, gospod profesor?“ — *Profesor:* „To pomeni: prvič, da je poprej deževalo, in drugič, da je bila mačka žejna.“

Pri naboru. „No, Jože, kaj so pa tebi rekli pri naboru?“ Jože ponosno: „Čudili so se mi. Rekli so: Ko bi dečko ne bil krofast, ko bi ne škilil in ko bi imel raven hrbet in ravne noge, bi bil gotovo najlepši vojak celega polka.“

Ribniška. Ribničan pripovednje: „Večkrat sem stavil v loterijo, pa nič zadel. Jezen grem pred tisto kolibo, kjer obešajo „numare“, zgrabim gorjačo in precej zadenem vseh pet.“ — „Pa ste potlej kaj dobili?“ — „O, dobil bi bil, dobil — pa nisem čakal.“

Iz šole. *Učitelj:* „Čemu nam rabi perje rac, gosi in druge perutnine?“ — Vse molči. — *Učitelj:* „No, saj sem že zadnjič govoril o tem. Kaj pa imate doma v svojih posteljah?“ — *Učenec:* „Stenice.“ *M. J.*

Galantni vnuk.

Želja.

„Oh kako sem v zadnjem času postarala.“

O ne, stara mama, saj še nimaš niti jedno sivo brko.

„Ravno tako dolgo bi še hotel živeti, da bi si prihranil za takšen spomenik.“

16. Besedna uganka.

Branko iz Bočne.

„Nikari ugibati dolgo!
Saj vem, da gotovo poznate me vsi;
in videli stokrat in stokrat
ste me vže doma i v gostilni i v cerkvi;
seveda, ker skrivati jaz se pač nečem, ne
znam,
dasi res barvo različno imam.
Kaj priden sem — naj se pohvalim —!
Pri maši sem vsaki vsak dan.
Jaz se ne prepiram z nikomur;
vendar pa provzročam rad večkrat prepir,
da, včasih celo še tepeško.“

* * *

„Me pa,“ — oglašá beseda se druga —
„jaz mislim vsaj —
tudi poznate pač vsi.
Omenim le to,
da močno podobna
sem teku rek, rečic in morij,
kjer tudi sem „struja“ nazvana.“

* * *

„Jaz pa prihajam v deželo
slovensko na leto le enkrat,
prinašajoč s sabo otrok
še nad trideset; ti
vam prinašajo — včasih prav vsi —
veselja obilo in mnogo darov.
Pristavljam še to,
da v meni, kot tretji besedi,
ste združeni prvi obe.“

17. Uganka.

Ivan Križman, Sv. Ivan.

Prve črke tri
značijo reč pleteno.
Druge tri
hišico zeleno.
Vseh šest pa brate
v tihem gozdu skače.

18. Uganka.

Anton Kuhar,

Trbovlje.

Rad bi imel taki rog,
katerega glas bi se slišal,
čez pet planin naokrog.

Vprašanje: Iz treh pravi-
lno sestavljenih besed
dobiš veliko mesto na
Ruskem.

—

19. Tajinstveni napis.

Ivan Križman, Sv.

Ivan.

Denar dobivan!

—

20. Besedna uganka.

Srečko Ogrizek,

Sp. Šiška.

Sestavite iz sledečih
zlogov znan pregovor:
Saj, sto, nes, ri, na, ko,
ne, kar, lah, da, riš, od,
jut, la.

—

21. Uganka.

Ivica Ukmar, Postojna.

P — morata biti dva
ž — se na lučici pozna
d — te razveseli
č — se ti le zdi
pa se ne zgodi.

22. Uganka.

Oskar P., Miren.

			r	a
		r	a	
	r	a		
r	a			
	r	a		
		r	a	
			r	a

1. žensko ime
2. domača ptica
3. hišna reč
4. orjač
5. domača žival
6. turško sveto pismo
7. del ladje

23. Demant.

Doran Gojko, Gorica.

a
a d e
e f g j j
l t t
v

Po sredi navzdol in počez
beri svetopisemsko ime!

—

Rešitev ugank v 2. številu.

9. Mir, Rim. 10. Koroškim Slovencem preti pogin. 11. N, dar, Nanos, sol, s. 12. V Noetovi barki.

13. Šumel potoček bohati,
skoz mirni, tihi je gaj,
šumél je, tekal košato,
kot bil bi bogvedi kaj! —
Pozabil pač je potoček,
da bil pred uro je vir,
da skoraj majhen otroček
zaprl z račico mu tir,
ker bil je še komaj — kravji požir.

Silvester K.

Naročila, reklamacije, pritožbe, i. t. d. naj se pošiljajo naravnost na Vydovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 20.

VSEBINA: IVAN LAH: Božji volek. — ELIN PELIN: Na brazdi. — PASTUŠKIN: „Pri japoncu“. — FR. ALBRECHT: Mladenkam v album. — M. GOVÉKARJEVA: Ženstvo in javnost. — MILAN PUGELJ: Obisk. — LJ. KOSER: Iz zgodovine zrakoplovstva. — IVO ČESNIK: Stari Slivar. — GRIŠA: Ljubezen in post. — VEKOSLAV RES: Spomin. — KRISTINA: Pesem. — R. ROMANOV: Obupna. — Kratkočasnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Āinko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Nedognana plačila.

V teku vsacega leta dospejo nam plačila, ne da bi se zamoglo odpošil-jateljjevo ime dognati. Blagovolite toraj reklamirati zneske. Pri tej priložnosti dovoljurnemo si pripomniti, da morate na srednji del položnice vedno napisati Vaš naslov, kajti le ta del pride v naše roke. To je napaka, katera je največkrat kriva, da ne moremo poslani denar pravilno kvitirati. Blagovolite toraj v Vašem last-nem interesu vedno in povsod Vaš naslov natančno napisati.

	Datum	Pošna hraniln.	Pošna nakazn.		Datum	Pošna hraniln.	Pošna nakazn.
Aicholzer Alojzja na Brdi-Podra-vlje	23./5.	05 450		Menart Andr.	Kalce	30./9.	09 450
(šek ni podpisan) Barkovlje	29./11.	09 450		Menart Fr.	Hotederšica	22./2.	08 450
Bartol Franc	Retje	11./2.	07 450	Možina Fr.	Rihenberk	19./6.	05 450
Bile Ivan	Toplice	16./3.	07 450	Oblich Helene	Koper	12./7.	06 450
(šek ni podpisan) Bistrica Boh.	11./5.	05 450		Nbklak Anna	Vrhnika	30./8.	06 450
(šek ni podpisan) Bistrica Illir.	23./12.	09 450		Obklak Ivan	Novavas-Žiri	11./10.	06 450
Borštarn Jozef	Litija	22./1.	10 450	Ogris Jane	W. Bleiberg	30./6.	05 450
Boštarn Anna	Suba 2	11./3.	09 450	Opretnik Jur.	Podgorje	23./3.	09 450
Boštarn Jos.	Suba 2	6./11.	450	Orehak Mat.	Ljubljana	4./12.	07 450
Božičko M.	Gratkorn	16./3.	09 450	Pavsek Franc	Skofjivas	14./9.	09 450
Bradeška Al.	Lučina	8./11.	08 450	Pechani Hedvika	Ljubljana	19./11.	09 450
Briel Mart.	Trbovlje	17./7.	07 450	Perčič Jos.	Podsabotni	31./10.	06 450
Bukovec Val.	Semič	24./7.	07 450	Petelin Uršula	Gotičica		09 450
Burkelje Fer.	Ljubljana	25./10.	05 450	Pohar Ant.	Poliče	20./1.	07 450
Cugel Neža	M. Mrašov	7./9.	09 450	Pivnat Emilija	Konjice	6./8.	09 450
Cveteč Peter	Starafuž 7	25./1.	09 450	(šek ni podpisan) Radenci		18./12.	450
Cernešek Franja Otok-Bočna	18./1.	10 450		Rannegar Ant.	Fösling	20./10.	06 450
Dolenc Fr.	Bačua	23./3.	425	Razdovšek Liza	Skorno	9./10.	09 450
Ferjančič T.	Idrija	25./6.	08 405	Reismann Matija	Sv. Jakob v Sl. g.	24./4.	07 450
Finžgar Ivan	Breznica	40./10.	03 450	Robavs Al.	Znojile	16./11.	09 450
Fischer Ana	Sv. Lambrecht	23./12.	09 450	Robelek Marija	Dolina p. Trzič	27./11.	06 450
Golob Valent.	Ljubljana	9./1.	09 450	Romšak Mat.	Kamnik	8./5.	08 450
Goričar Marija	Mozirje	3./11.	09 450	Rotovnik Fr.	Smiklavž	31./10.	06 814
Gregorič Tereza	Renče 77	4./1.	10 450	Rozman Andr.	Smakovo p.		
Gruden Jak.	Sp. Idrija	1./6.	07 450	Rožan Georg	Trzič	6./4.	07 450
Hartman Andr.	Kumen	11./1.	10 450	Rupnik Marija	Ribnica	18./8.	08 450
Hrast F.	Ljubljana	19./9.	450	Rupnik Val.	Orešje 20	19./5.	06 450
Hraste J.	Brnsje	20./7.	06 450	Rus Jos.	Hotederšica	27./8.	09 450
Jenko Mihal	Zadvar	18./6.	09 450	Saksida	Hrastnik	24./7.	09 450
Ješe A.	Primskovo	17./11.	09 362	(šek ni podpisan) Dornberg		7./11.	08 450
Juhard Ant.	Slogonagora	1./4.	06 450	Salcano		18./3.	09 450
Juhart Ign.	Orlavas	17./12.	09 450	Šemrov Aut.	G. Logatec	1./12.	08 450
Jurša Fr.	Karčevina	17./2.	09 450	Serajnik Val.	St. Janz	21./5.	08 450
Kaspareti Ant.	Svinice	27./4.	06 450	Simonič Ana	Vrh 4., Vinica	27./7.	08 450
Kavčič Johana	Dovje	6./11.	06 430	Smolar J.	Pameče	18./1.	09 450
Kejzar M.-t.	Sorica	5./11.	08 459	Stankovič Milan	Bayanistič	6./11.	5—
Kenda Fr.	Kamnik	16./4.	09 450	Stare-Kristan Iv.	Podjele	23./5.	06 450
Kepa Mar.	Sava	7./12.	09 450	Stare Jos.	Česuljica	27./9.	09 450
Klemenčič Mar.	Topolje	3./9.	09 450	Stebje Janez	Podboršt	30./4.	08 450
Knafel Ant.	Brezje	13./11.	09 450	Sterle Janez	Podcerkev 5	30./4.	08 450
Kopač Mara	Rakovnik	18./5.	09 450	Svetina Jos.	Žaljna	9./3.	09 450
Koren J.	Kobarid	10./11.	09 450	Svetlič Martin	Nič	21./9.	09 450
Korošec M.	Frankolovo	3./7.	08 450	Škerjanc Ivan	Blato	5./10.	09 450
Kovšča Franciška	Cerknica	30./5.	07 4—	Šmid Jos.	Podlonk	17./7.	07 450
Kozjek Jos.	Ločnerica	7./6.	09 450	Schneider Mat.	Sv. Duh	6./3.	09 450
Kralj Marija	Trzič	2./1.	07 450	(šek ni podpisan) Soštanj		19./11.	09 450
Kresnik Kat.	Ribnica	4./5.	07 450	Šuligoj Franz	Čepovan	6./10.	09 450
Kuhar Ana	B. Bistrica	8./11.	07 450	Tratnik Franja	Idrija	22./12.	09 450
Kuns Egidius	Klančec	22./12.	09 450	Varl Ivan	Kamnegorica	7./2.	10 450
K ralt Franc	Vinica	4./12.	09 450	Vilhar J.	St. Peter	5./2.	09 532
Kuralt Janez	Cerkje	19./4.	09 450	Vrečko Franc	Grobldno	7./8.	08 450
Lambrecht Mihuel	Podgorje	1./2.	10 450	Vuga Andr.	Soikan	23./11.	06 450
Lasič Mar.	Renče	16./10.	06 261	Zabukovnik Franc	Aichdorf-Pre-vlje	22./11.	06 156
Laurič A.	Novavas pri Rak.	25./5.	08 450	Zabukovnik Mar.		6./11.	07 294
Lavtar Fr.	Železniki	8./3.	08 450	Zakrajšek Fr.	Sp. Slinvice	25./8.	08 450
(šek ni podpisan) Lipa-Teborje 4.	Store Loče	31./12.	09 450	Zakrajšek M.	Skofjeloioka	15./8.	08 450
Lubej Mar.	Gradiš	4./3.	07 450	Zalar Ana	Ribnica	9./10.	450
Majnik Andr.	Bela	5./10.	09 450	Zdolšak Ant.	Sv. Duh-Loče	31./12.	09 450
Matko Luc.	Sp. Siška	17./6.	09 450	Zorenč Mart.	Sv. Peter pod v. gor.	22./11.	09
Mavrič Andr.	Kojško	16./11.	09 450	Zupančič Jak.	St. Jurje	21./7.	08 450 5—
Mečulj Ivan	Kastav	21./11.	09 5—	Zupančič Joh.	Slovenjvas	1./7.	08 450
Medja Ivana	Bled	7./12.	09 250	Zakelj Jos.	Subid	2./1.	08 450

Za slučaj, da se to ne tiče naravnost Vas, prosimo da nam s svojo prijaz-nostjo pomagate, ako Vam je o zadevi kaj znano.

Nekoliko priznanj o Vydrovi žitni kavi.

Josip Bernot, nadučitelj Vel. Podlog, pošta Leskovec pri Krškem. Prosim pošljite zopet 5 kg. Vaše izborne žitne kave.

Cecilija Bregant, soproga nadučitelja v Mariboru. Kava od Vas nam dopade, zato jo tudi urno porabimo.

Jakob Cehner, posestnik, Žvabek pošta Pliberk. Prosim pošljite mi zopet dve vrečici Vaše žitne kave, ker smo zelo zadovoljni z njo, privadili smo se je tako, da ne moremo biti več brez nje.

Franč Derling, posestnik Hlebce, pošta Lesce. Prosim pošljite zopet 5 kg. Vaše žitne kave, ker meni in mojim otrokom zelo ugaja in ne smemo biti niti en dan brez nje. Ako bi je ne imeli, bi jo zelo pogrešali, tako se je nam priljubila.

Rozalija Goluh, posestnica Bezovo, Dol pri Hrastniku. Prosim pošljite nam zopet 5 kg. Vaše izborne žitne kave, zadnja pošiljatev je pošla, brez nje pa nimamo zajutрка.

Marija Hauptman, Šmartno pri Litiji. Z Vašo žitno kavo smo zelo zadovoljni, prosimo pošljite nam je zopet, kajti brez nje ne moremo več biti.

Marija Jenko, Sp. Šiška št. 231. Prosim pošljite mi takoj 5 kg. Vaše izborne žitne kave.

Josip Kerneč, pisarniški pomočnik Zidanmost. Vaša žitna kava je izvrstna.

Josip Kianta, sodni oficiant Tržič. Z Vašo žitno kavo smo zelo zadovoljni ter ne moremo več biti brez nje.

Anton Kobal, posestnik Sanabor, pošta Col nad Vipavo. Prosim pošljite mi zopet 5 kg. Vaše izvrstne žitne kave ker se nam jako dopade.

Albina Kocijančič, učiteljca, Bušča vas, pošta Krška vas. Prosim pošljite mi kar najhitreje zopet vrečico Vaše žitne kave, ki se nam je jako priljubila.

Mihael Lampret, trgovec Sv. Ožbalt, pošta Sv. Lorenc nad Mariborom. Ker sem zelo zadovoljen z Vašo žitno kavo prosim, da mi je zopet določite 10 kg.

Anton Mahen, posestnik Trnovlje št. 19, pošta Celje. Vaša kava je res izborna, moja družina ne more več brez nje izhajati, ter prosim pošljite mi eno pošiljko.

Jakob Megušar, posestnik Selce nad Škofjoloko. Ker ne moremo biti brez Vaše žitne kave, prosimo da nam je zopet določite eno vrečico.

Ivan Mohorič, čuvaj drž. železnice Volčjadraga, pošta Renče. Prosim pošljite mi zopet 5 kg. Vaše dobre žitne kave.

Ana Oraš, šivilja Grabštanj. Pošljite zopet 5 kg. Vaše žitne kave, privadili smo se je tako, da ne moremo več biti brez nje.

■ „JABLUS“ ■

naš najnovejši izdelek. Čisti jabolčni sok iz zrelih jabol. Moderna pijača za abstinentne pa tudi za bolne in bolehnne, katerim je prepovedano piti pivo ali vino. Ako uvažujemo, da abstinenca (zavrnitev vseh alkoholičnih pijač) širi zdravje, ima Jablus poleg trenutnega uspeha tudi gotovo bodočnost. $\frac{1}{2}$ l. steklenica stane 40 vinarjev. Za poskušnjo 10 steklenic *le po železnici*. Tudi 20 steklenic ali *petdeset* pošljemo franko na Vašo postajo.

Radi nepričakovanega povpraševanja, gre naša zaloga za letos že proti koncu. Zatoraj prosimo naše cenjene odjemalce, da bi si prej **izgovorili**, gotovo količino, katero mi celo leto hranimo. Ako bi nam toraj potem ne bilo mogoče „Jablusa“ poslati, ne more nam tega nihče zameriti.

Alfred Dürbeck, Karlovy Vary: Vaš „Jablus“ je izvrsten.

Vojtěch Janáček, čevljar, Brušperk: Bodite tako prijazni in pošljite mi z obratno pošto 50 steklenic Jablusa, kajti isti je res izvrsten. Bodem ga vsakomur priporočal.

A. Mojišek, šolski upravitelj, Rakovec — Ratimov, Šlezija. Vaš „Jablus“ je izboren. P. t. abstinentom ga priporočam — izborna tekne.

Dne

Pošljite mi na navedeni naslov 5 kg. „Vydrovke“ za 4 K 50 vin. poštnine prosto.

Pošljite mi kg. Vydrove otroške moke. (1 kg. za 2 K 40 vin.)

Dalje škatelj Vydrovih šumečih bonbonov „s sidrom“, „Ambo“ po 2 K

K temu škatelj Vydrovih juhnih konzerv, po 1 K 50 vin.

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrovega dodatka za juhe in omake, za 1 K 60 vin.

..... škatelj oblatov maslenih po 2 K

..... „Destinn“ po 2 „

..... „Dessertek“ po 3 „

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrovega „Buhtina“ za 1 K

1 steklenico Vydrovega malinovega groga za 2 K

$\frac{1}{4}$ kg. Vydrove gorčice francoske za 80 vin.

$\frac{1}{4}$ „ „ „ kremžke „ 80 „

„Jablus“ (blag. nazn. žel. postajo) za K — 40

Podpis in naslov:

**Okusite in priporočajte
Vydrove izdelke!**

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečkah poštne prosta 5 kg. . K 4'50
Otroška moka v zavitkih 1 kg. „ 2'40
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji za 25 porcijonov „ 1'50
Juhni pridelek, stekl. $\frac{1}{4}$ kg. „ 1'60
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi „sidrom“ zavitek 50 kmd. „ 2'—
Malinovi grog „ 2'—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 komadov . . . „ 3'—
Oblati „Destin“ zavitek s 40 kmd. „ 2'—
Masleni oblati zavitek s 25 kmd. „ 2'—
„Buhtin“ v $\frac{1}{4}$ kilogr. stekleničah „ 1'—
Gorčica po franc. in kremžkem načinu po $\frac{1}{4}$ kg. po . . . —'80
„Jablus“. 10 stekl. po $\frac{1}{2}$ l. . . 4'—
Kolekcija vseh naših izdelkov „ 1'50
Pošiljke od K 6'— (razun kave i „Jablus“) pošiljamo poštne prosto.
Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII.

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

